

Προγράμματα Σπουδών

Πολλαπλό Βιβλίο

Διαδικασίες Επιλογής

Η παρουσίαση εκπονήθηκε από τους 13 Περιφερειακούς Επόπτες Ποιότητας Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με Συμβούλους του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, στο πλαίσιο του Εργαστηρίου Σχεδιασμού Υποστηρικτικού και Επιμορφωτικού Υλικού για το Πολλαπλό Βιβλίο, στο ΙΕΠ.

Αθήνα, 27–29/08/2025

Τα χαρακτηριστικά των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών

Αναγκαιότητα και Προοπτικές

Υπάρχουσα Κατάσταση

01

Ισχύοντα ΠΣ ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ.

02

Στην πλειονότητά τους, αναπτύχθηκαν το 1999 για το λύκειο και το 2003 για το δημοτικό και γυμνάσιο.

03

Βάσει αυτών γράφτηκαν αντίστοιχα διδακτικά βιβλία τα οποία είναι σε ισχύ έως σήμερα.

Ανάγκη αναθεώρησης των Προγραμμάτων Σπουδών

Εκπαίδευση προσανατολισμένη

- στη διαμόρφωση κριτικά & δημιουργικά σκεπτόμενων πολιτών
- στη βιώσιμη ανάπτυξη
- στην κοινωνική ευημερία

Με την αναθεώρηση των Προγραμμάτων Σπουδών (ΠΣ) επιδιώκεται ο αναπροσανατολισμός της σχολικής εκπαίδευσης με βάση τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις και τις αναδυόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας του μέλλοντος.

<https://www.iep.edu.gr/provoli-neon-programmaton-spoudon/>

Τι έχει όμως συμβεί από το 2003;

Κοινωνικές αλλαγές παγκόσμιας εμβέλειας (ενδεικτικά)

- Κοινωνική, γεωγραφική, οικονομική, επαγγελματική κινητικότητα
- Νέοι κώδικες ζωής (αξίες, τρόπος ζωής κ.λπ.)
- Πρόκληση αντιμετώπισης της περιβαλλοντικής κρίσης

Τεχνολογικές εξελίξεις (ενδεικτικά)

- Ένας κόσμος καθολικά διασυνδεδεμένος
- 4η Βιομηχανική Επανάσταση
- Ρομποτική
- AI
- Ανάπτυξη Βιοτεχνολογίας

Επιστημονικές εξελίξεις

- Ταχεία πρόοδος της επιστήμης και της γνώσης
- Συνεχής ανανέωση του εκπαιδευτικού περιεχομένου

Από τα ισχύοντα στα νέα Προγράμματα Σπουδών

Εισαγωγή διαθεματικότητας/
διεπιστημονικότητας

Γενίκευση διαθεματικότητας/
διεπιστημονικότητας σε όλα τα
γνωστικά πεδία

Εισαγωγή ψηφιακών τεχνολογιών
(ΨΤ)

Οργανική ενσωμάτωση των ΨΤ σε
όλα τα γνωστικά αντικείμενα

Διδακτικοί στόχοι – Διδακτέα ύλη

- Θεματικά πεδία
- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ)

Εισαγωγή της έννοιας των
γραμματισμών

Νέοι γραμματισμοί (Οπτικός,
γραμματισμός των μέσων,
Αειφορικός κ.ά.)

Από τα ισχύοντα στα νέα Προγράμματα Σπουδών

Ευέλικτη ζώνη

Εργαστήρια Δεξιοτήτων και
Δράσεις Ενεργού Πολίτη

Εκσυγχρονισμός αξιολόγησης
μαθητών

- Διαμορφωτική / Εναλλακτική αξιολόγηση
- Αξιολόγηση για τη μάθηση

Ένα μοναδικό βιβλίο

Πολλαπλό βιβλίο

Επιμόρφωση

Δράσεις Επαγγελματικής
Ανάπτυξης, MOOCs, Κοινότητες
Εκπαιδευτικών

Νέα Προγράμματα Σπουδών

Γνωστικό Πεδίο	Νέα Προγράμματα Σπουδών	
	Προγράμματα Σπουδών που εκπονήθηκαν εκ νέου	Προγράμματα Σπουδών «Νέο Σχολείο» που έχουν επικαιροποιηθεί
Κοινωνικές Επιστήμες	27	12
Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία και Μαθηματικά	47	12
Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Πρώτη σχολική ηλικία	40	4
Τέχνες - Πολιτισμός	9	15
Σύνολο	123	43

Νέα Προγράμματα Σπουδών: Τομές

- ✓ 1. Οργάνωση περιεχομένου με άξονα θεματικά πεδία σε κάθε γνωστικό αντικείμενο/μάθημα
- ✓ 2. Μετατόπιση από τη διδακτέα ύλη στα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ)
- ✓ 3. Εξασφάλιση συνοχής και συνέχειας από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα
- ✓ 4. Επικαιροποίηση ή/και αναδιάρθρωση περιεχομένου – Αναπλαισίωση επιστημονικής γνώσης σε σχολική
- ✓ 5. Καλλιέργεια Δεξιοτήτων και Γραμματισμών – Διασύνδεση με τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων
- ✓ 6. Σύνδεση με ψηφιακό υλικό
- ✓ 7. Ψηφιακή αποτύπωση Προγραμμάτων Σπουδών

Οργάνωση περιεχομένου με άξονα Θεματικά Πεδία
ΠΣ Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό

Θεματικό Πεδίο 1	Θεματικές Ενότητες
Προσληπτικές και παραγωγικές δεξιότητες	1. Ακρόαση & κατανόηση προφορικού λόγου
	2. Παραγωγή προφορικού λόγου
	3. Ανάγνωση & κατανόηση γραπτού λόγου
	4. Παραγωγή γραπτού λόγου
Θεματικό Πεδίο 2	Θεματικές Ενότητες
Κειμενικοί τύποι – Πολυτροπικότητα	1. Περιγραφικά κείμενα
	2. Αφηγηματικά κείμενα
	3. Εξηγητικά κείμενα
	4. Κείμενα οδηγίων
	5. Επιχειρηματολογικά κείμενα
	6. Πολυτροπικότητα

Θεματικό Πεδίο 3	Θεματικές Ενότητες
Γραμματική περιγραφή	1. Φωνολογία/Φωνητική
	2. Κλιτική μορφολογία & ορθογραφία
	3. Σύνταξη-σημασία προτάσεων
	4. Πραγματολογία
Θεματικό Πεδίο 4	Θεματικές Ενότητες
Λεξιλόγιο	1. Βασικό λεξιλόγιο, συνάψεις λέξεων, χρήση λεξικού
	2. Σημασιολογικές σχέσεις
	3. Παραγωγικοί μηχανισμοί (παραγωγή-σύνθεση)
	4. Προέλευση, ετυμολογία, διεθνισμοί, λεξική ορθογραφία
Θεματικό Πεδίο 5	Θεματικές Ενότητες
Ανάγνωση βιβλίων / εκτεταμένων κειμένων	1. Μορφές και είδη βιβλίων, έντυπων και ψηφιακών (υλικότητα)
	2. Δομή, περιεχόμενο, γλώσσα και αισθητική του λογοτεχνικού κειμένου, πεζού και ποιητικού

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ) – Σχεδιασμός Διδασκαλίας

Μετατόπιση από την ύλη στα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ)

Κάθε ΠΣ γνωστικού αντικειμένου/μαθήματος δεν οργανώνεται με βάση λίστες με ύλη που πρέπει να διδάξει ο εκπαιδευτικός αλλά με βάση τα ΠΜΑ

Τι είναι τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα (ΠΜΑ);

Είναι όλα όσα χρειάζεται να γνωρίζει ο μαθητής, να κατανοεί και να μπορεί να εφαρμόσει μετά την ολοκλήρωση κάθε μαθησιακής διαδικασίας.

Διατυπώνονται με ρήματα που δηλώνουν αξιολογήσιμες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες

Και τι σημαίνει αυτό;

Απαιτείται ένας αντίστροφος διδακτικός σχεδιασμός, όπου η αφετηρία είναι τα ΠΜΑ και στη συνέχεια γίνεται η επιλογή δραστηριοτήτων και αξιολόγησης.

Δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος με ποικιλομορφία μέσων και ετερογένεια ερεθισμάτων.

Καθοριστικός ο ρόλος των Εκπαιδευτικών

Επιδιωκόμενο
Πρόγραμμα Σπουδών

- Προσανατολισμοί, Σκοποί, Θεματικά Πεδία, Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα, Μέθοδοι Διδασκαλίας

Εν δυνάμει
πραγματοποιούμενο
Πρόγραμμα Σπουδών

- Πολλαπλό Βιβλίο και άλλο υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό

Πραγματοποιηθέν
Πρόγραμμα Σπουδών

- Διδακτικές Στρατηγικές, Πρακτικές και Δραστηριότητες

Επιτευχθέν
Πρόγραμμα Σπουδών

- Γνώσεις, Ιδέες, Οικοδόμηση/Οικειοποίηση Εννοιών, Δεξιότητες, Ικανότητες, Αξίες & Στάσεις

Νέα Προγράμματα Σπουδών: Αναγκαιότητες Μοντέλο Προσέγγισης Ικανοτήτων (Γνώσεων/Στάσεων/Δεξιοτήτων)

Τι είδους:

Εκπαιδευτικός

Μαθησιακό περιβάλλον

Μαθητής – Πολίτης

Εκπαιδευτικός

Σχεδιαστής | Εμψυχωτής
Συντονιστής | Καθοδηγητής
Στοχαστικός | Διευκολυντής
Επιμελητής της εμπειρίας μάθησης

Μαθητής

- Κριτικά – δημιουργικά σκεπτόμενος
- Τεχνολογικά και ψηφιακά εγγράμματος
- Ικανός να επιλύει προβλήματα / λαμβάνει αποφάσεις
- Υπεύθυνος - Συνεργατικός - Επικοινωνιακός
- Περιβαλλοντικά και κοινωνικά ευαισθητοποιημένος

Μαθησιακό περιβάλλον

- Επίτευξης αποτελεσμάτων
- Ανάπτυξης ικανοτήτων

- Συμπερίληψη, συνεργατική/διερευνητική μάθηση, διαφοροποιημένη διδασκαλία
- Διαθεματική | Διεπιστημονική | Βιωματική προσέγγιση γνώσης
- Αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών

Τα ΠΣ αντανακλούν όλες τις αλλαγές στα πεδία των επιστημών που ασχολούνται ή φωτίζουν την εκπαίδευση, τις αλλαγές σε κοινωνικό επίπεδο, όπως και τις ιλιγγιώδεις αλλαγές σε τεχνολογικό επίπεδο.

Σε αυτό το περιβάλλον, το διδακτικό βιβλίο αποτελεί ένα από τα μέσα που μπορεί να αξιοποιήσει ο εκπαιδευτικός για την επίτευξη των ΠΜΑ που καθορίζει το εκάστοτε ΠΣ, χωρίς να αποτελεί το επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας.

Η Φιλοσοφία του Πολλαπλού Βιβλίου

Μια Νέα Παιδαγωγική Προσέγγιση

Πολλαπλό Βιβλίο – Παιδαγωγικό Πλαίσιο

Η εκπόνηση νέων ΠΣ οδηγεί στην αναπλαισίωση της λειτουργίας του διδακτικού βιβλίου

Το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στο «μαθησιακό περιβάλλον» που δημιουργείται με την ποικιλομορφία των μέσων και την ετερογένεια των ερεθισμάτων

Η επίτευξη των ΠΜΑ που αποτελούν την αφετηρία του σχεδιασμού των νέων ΠΣ, υπαγορεύει την αξιοποίηση του περιεχομένου όχι μόνο του βασικού εκπαιδευτικού υλικού (διδακτικά βιβλία) αλλά και του συμπληρωματικού ψηφιακού υλικού.

Το διδακτικό βιβλίο δεν αποτελεί ούτε μοναδικό ούτε και κλειστό εργαλείο διδασκαλίας

Απαιτούνται νέα διδακτικά βιβλία

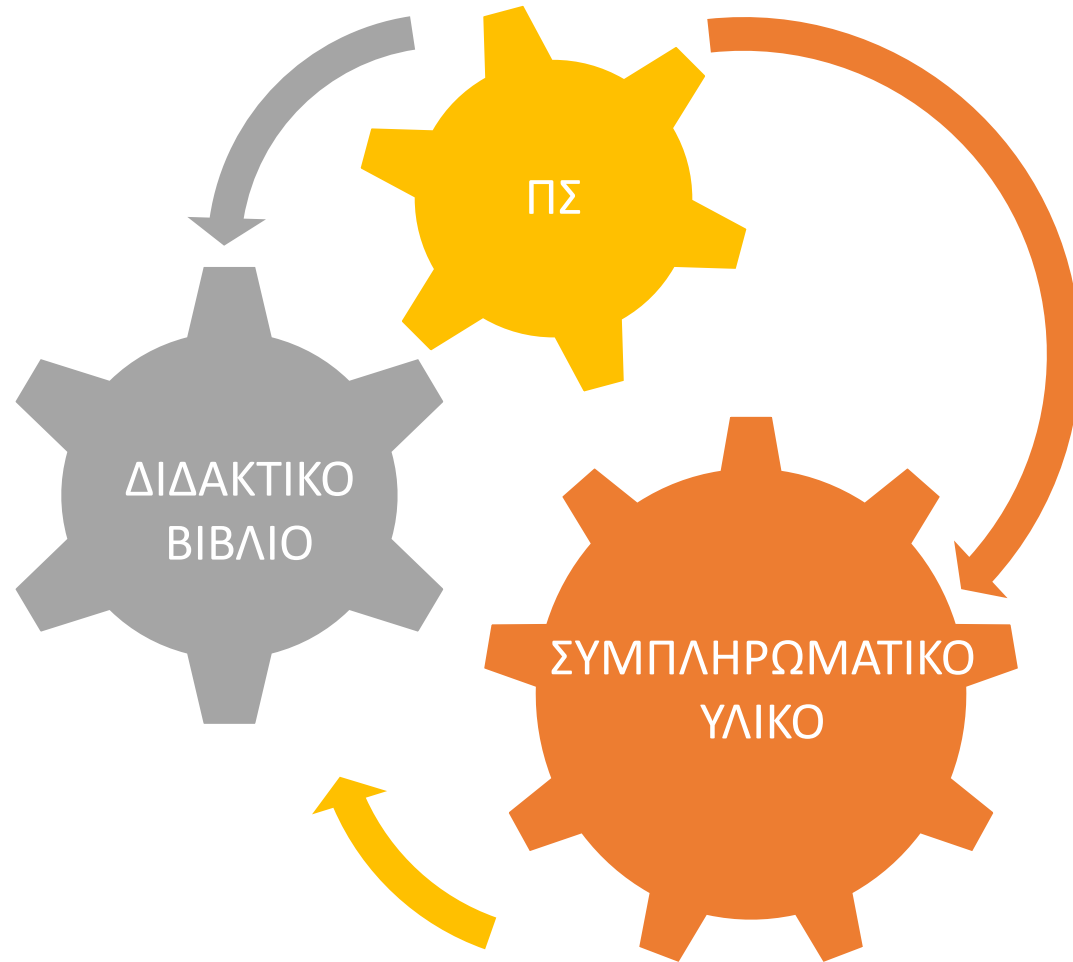
Από το «Ένα Βιβλίο» στο «Πολλαπλό Βιβλίο»

Μετάβαση από το «ένα και μοναδικό εγχειρίδιο» σε ένα δυναμικό οικοσύστημα μέσων.

Καθιερώνεται ο θεσμός του Πολλαπλού Βιβλίου, δίνοντας τη δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε περισσότερα «βιβλία».

Δυναμική σχέση Διδακτικών Βιβλίων, Προγραμμάτων Σπουδών και Συμπληρωματικού Υλικού

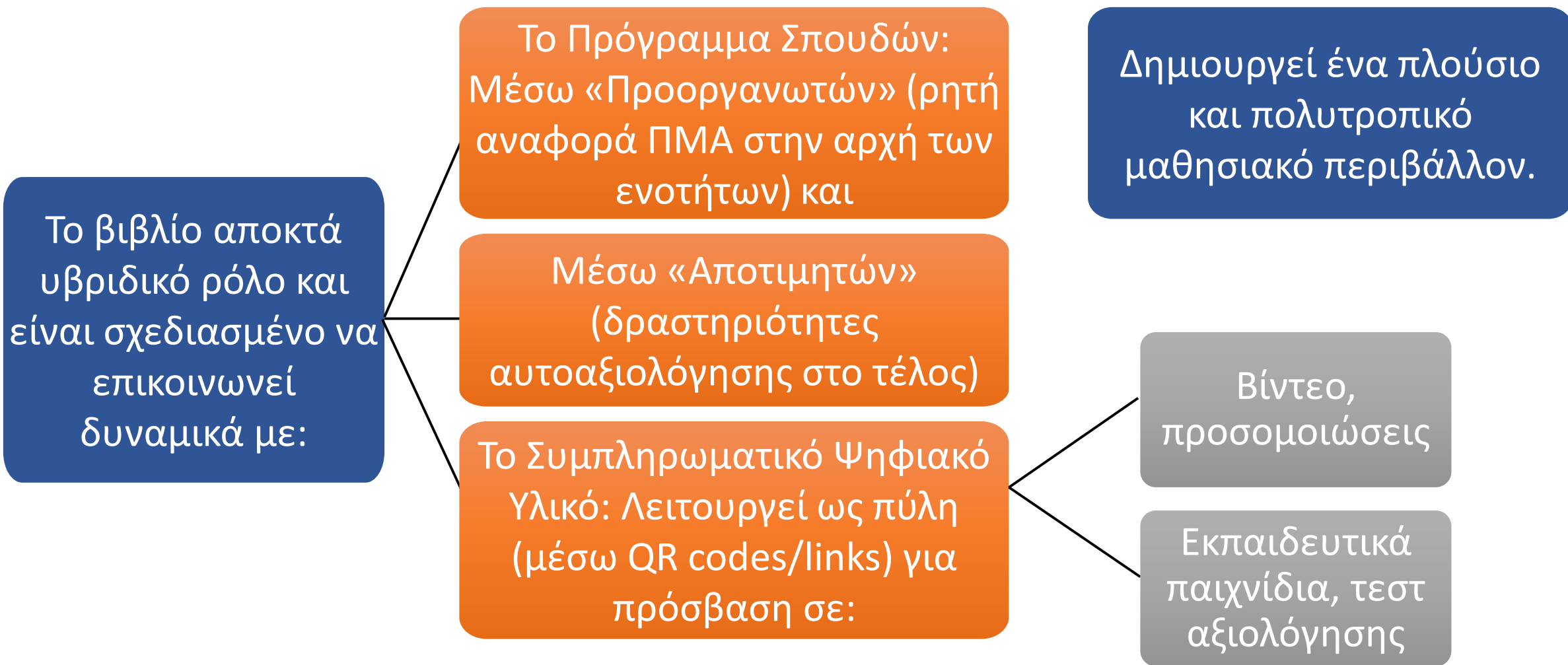
Αποκτά έναν νέο δυναμικό ρόλο.

Ορίζει με τρόπο δυναμικό τις μαθησιακές διαδικασίες.

Θέτει κατευθύνσεις που καθιστούν το Πρόγραμμα Σπουδών ενεργό στην πράξη.

Περιλαμβάνει και προτείνει δραστηριότητες που αντλούν πόρους από το συμπληρωματικό υλικό.

Πολλαπλό Βιβλίο – Παιδαγωγικό Πλαίσιο

Πολλαπλό Βιβλίο – Παιδαγωγικό Πλαίσιο

Ο εκπαιδευτικός αναγνωρίζεται ως επαγγελματίας που έχει τη γνώση και την ικανότητα να επιλέξει τα κατάλληλα εργαλεία για τους μαθητές του.

Αναβαθμίζεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού, καθώς αποκτά αρμοδιότητα και ευθύνη επιλογής των εργαλείων διδασκαλίας.

Η επιλογή του κατάλληλου βιβλίου ενισχύει την παιδαγωγική αυτονομία και τη δημιουργικότητα στην τάξη.

Ευκαιρίες για τον Εκπαιδευτικό

Δυνατότητα επιλογής των κατάλληλων διδακτικών πόρων για το μάθημά του.

Δεν περιορίζεται σε ένα μόνο βιβλίο, αλλά έχει πληθώρα επιλογών.

Η διδασκαλία γίνεται με εστίαση στα ΠΜΑ, απελευθερωμένη από τους περιορισμούς του τυπικού εγχειριδίου.

Έχει στη διάθεσή του επιλογές διδακτικών πακέτων και υλικού ανάλογα με το μαθητικό δυναμικό.

Ανανεωμένο Πλαίσιο

Πλήρης ανανέωση του διδακτικού υλικού.

Ικανοποίηση αιτήματος της εκπαιδευτικής κοινότητας για πολλαπλά υλικά και πηγές.

Ενθαρρύνεται η καινοτομία.

Η πρακτική αυτή είναι ευρέως διαδεδομένη στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη.

Κριτήρια & διαδικασίες επιλογής βιβλίου

Ενδεικτική πρόταση διαδικασίας επιλογής έντυπου βιβλίου ανά γνωστικό αντικείμενο

Σχετικά με την επιλογή του έντυπου βιβλίου ανά γνωστικό αντικείμενο

Τα βιβλία προς επιλογή θα έχουν εγκριθεί με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης που όρισε η πρόσκληση (επιστημονική εγκυρότητα, παιδαγωγική καταλληλότητα, συμβατότητα με το ΠΣ, ψηφιακό υλικό κ.λπ.)

Αυτό σημαίνει ότι όλα πληρούν το «ελάχιστο απαιτούμενο επίπεδο ποιότητας».

Το ζήτημα για τον εκπαιδευτικό δεν είναι να τα αξιολογήσει εκ νέου, αλλά να επιλέξει ποιο βιβλίο ταιριάζει καλύτερα στη δική του τάξη.

Κριτήρια επιλογής διδακτικού βιβλίου | Βασικοί άξονες αξιολόγησης

Παιδαγωγική και διδακτική καταλληλότητα για τον τύπο σχολείου (συμβατότητα με ηλικία/ανάγκες των συγκεκριμένων μαθητών του σχολείου, σύμφωνα με τον τύπο σχολείου και τις ιδιαιτερότητες της περιοχής. Να υποστηρίζει την ενεργητική μάθηση και τη διαφοροποίηση).

Ενθάρρυνση αυτενέργειας μαθητών με αξιοποίηση πολυτροπικού υλικού (για ανάληψη πρωτοβουλιών και μεταγνωστικές δραστηριότητες κοντά στα ενδιαφέροντα των μαθητών).

Καλαισθησία και ποικιλία ερεθισμάτων (ελκυστικό, με λειτουργική εικονογράφηση).

Ενδεικτικά κριτήρια επιλογής

Μάθηση και Διδασκαλία:
Μορφές και περιεχόμενο
δραστηριοτήτων βιωματικής
και διερευνητικής μάθησης,
κριτικός γραμματισμός, χρήση
πολλαπλών πόρων.

Εναλλακτικές θεωρήσεις για
καλλιέργεια κριτικής σκέψης.

Λειτουργική παιδεία των
εννοιών με εικονιστικό ή/και
ψηφιακό υλικό και
παραδείγματα συμβατά με την
εμπειρία των συγκεκριμένων
μαθητών.

Συμβατότητα του επιπέδου
δυσκολίας με τις απαιτήσεις
του Προγράμματος Σπουδών
και τη γνωστική ετοιμότητα
των συγκεκριμένων μαθητών.

Ενδεικτικά κριτήρια επιλογής

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων σκέψης βάσει των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών των συγκεκριμένων μαθητών.

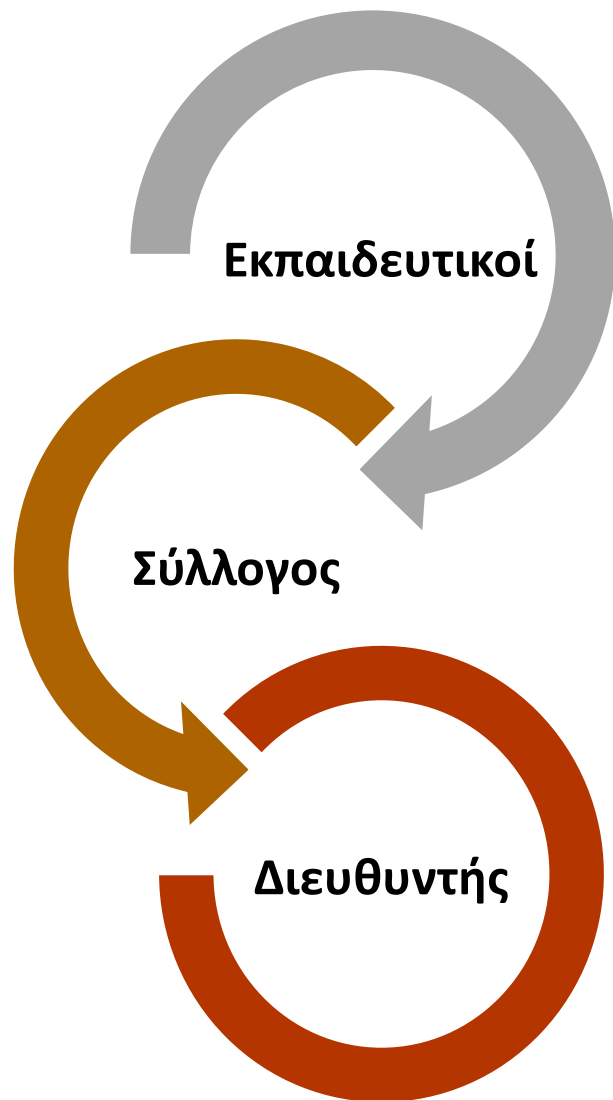
Δομή και Οργάνωση: Τρόπος οργάνωσης του περιεχομένου, τύπος δραστηριοτήτων, λέξεις-κλειδιά, γλωσσάρι, παράρτημα απαντήσεων.

Γλώσσα: Ακρίβεια, σαφήνεια, συμβατότητα με το γλωσσικό επίπεδο των μαθητών.

Σχεδιασμός – Διάταξη: Λογική και συνεπής διάταξη, αναγνωσιμότητα, λειτουργική πολυτροπικότητα, αισθητική ισορροπία.

Συμπληρωματικό ψηφιακό υλικό και παιδαγωγική καταλληλότητά του: Συνδεδεμένο με τα ΠΜΑ, διαφοροποιημένη μάθηση, εύχρηστο, ποικιλία μορφών (π.χ. βίντεο, 3D).

Διαδικασία επιλογής

Σύμφωνα με το άρθρο 85 του ν. 4823/2021, όπως ισχύει, η επιλογή των διδακτικών βιβλίων, που χρησιμοποιούνται από την κάθε σχολική μονάδα πραγματοποιείται από τους/τις εκπαιδευτικούς που διδάσκουν τα γνωστικά αντικείμενα σε αυτή

Αν δεν υπάρξει συμφωνία, αποφασίζει ο Σύλλογος Διδασκόντων· σε αδυναμία, ο Διευθυντής/Προϊστάμενος.

Η επιλογή καταχωρίζεται από το Διευθυντή σε πληροφοριακό σύστημα.

Τα επιλεγμένα βιβλία τυπώνονται και διανέμονται στις σχολικές μονάδες.

Όλα τα βιβλία θα είναι διαθέσιμα και σε ηλεκτρονική μορφή.

Συνέργειες

SUB.8 Δράσεις Κατάρτισης Εκπαιδευτικών

Επιμόρφωση 120.000 εκπαιδευτικών γενικής εκπαίδευσης και 35.000 εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής, με στόχο την τεχνολογική, παιδαγωγική και διδακτική πλαisiώσή τους, καθώς και την ενίσχυση της γνώσης περιεχομένου σύμφωνα με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών και την εξοικείωσή τους με ψηφιακές τεχνολογίες (Ψηφιακά Μαθησιακά Αντικείμενα, Πολλαπλό Βιβλίο, Διαδραστικά Συστήματα Μάθησης, Εργαστήρια Ρομποτικής)

Sub.1 Μετασχηματισμός συμβατικών προγραμμάτων σπουδών και εκπαιδευτικού περιεχομένου σε ανοιχτού κώδικα με ανάπτυξη συνεργειών εκπαιδευτικών

Μετασχηματισμός των συμβατικών Προγραμμάτων Σπουδών και του εκπαιδευτικού περιεχομένου σε εκπαιδευτικό περιεχόμενο ανοιχτού κώδικα, το οποίο θα είναι διαδραστικό και θα είναι προσβάσιμο σε όλους. Το ψηφιακό περιεχόμενο θα ενταχθεί σε διαδικτυακό ψηφιακό περιβάλλον στο πλαίσιο του έργου, το οποίο θα διαθέτει δυνατότητες τεχνητής νοημοσύνης, δυναμικής ενημέρωσης και θα συνεργεί με τις κοινότητες των εκπαιδευτικών.